

הוריות דף י"ד

המשנה שהנשיא נכנס כל העם עומדים נשנתה בימי רבי שכהנשיא נכנס כל העם עומדים נשנתה בימי רבי

אמר רבי יוחנן, מה ששנינו לעיל בברייתא שכהנשיא נכנס כל העם עומדים נשנתה בימי רבי עד שאומר להם שבו וכו', נשנתה בימי רבן שמעון בן גמליאל. בזמן שרבן שמעון בן גמליאל היה נשיא, רבי מאיר חכם, רבי נתן אב בית דין. כשרבן שמעון בן גמליאל היה נכנס כולם היו קמים מפניו, וגם כשרבי מאיר ורבי נתן נכנסו כולם היו קמים מפניהם. ורבן שמעון בן גמליאל אמר, האם לא צריך להיות היכר ביני לביניהם ותיקנו את מה ששנינו בברייתא. באותו יום, רבי מאיר ורבי נתן לא היו שם, ולמחר כשבאו ראו שלא קמו מפניהם ושאלו מה זאת? ואמרו להם שרבן שמעון בן גמליאל תיקן כך. אמר רבי מאיר לרבי נתן, אני חכם ואתה אב בית דין נתקן לו דבר, כמו שהוא עשה לנו¹⁵⁸. נאמר לו שידרוש לנו במסכת עוקצין, שאינה סדורה לו. וכיון שלא למד נאמר לו את הכתוב: "מִי יִמְלֹל גְבוּרֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ" למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלותיו. ונעברינו מהנשיאות ואני אהיה אב בית דין ואתה נשיא!. ורבי יעקב בן קרשי, שמע את דבריהם ואמר שמא חס ושלום רשב"ג יבוא לידי בושה. וישב אחרי העליה של רבן שמעון בן גמליאל, ופירש וגרס ושנה את מסכת עוקצין. ורבן שמעון בן גמליאל אמר שמא חס ושלום קרה דבר בבית המדרש? נתן דעתו וגרס את המסכת. וכשאמרו לו למחרת, ישנה מר בעוקצין פתח ואמר.

וקראו לר"מ אחרים ולר"נ יש אומרים

אחרי שסיים אמר להם, אם לא הייתי לומד הייתם מביישים אותי, וציוה להוציאם מבית המדרש. והיו כותבים את שאלותיהם בפתק, ומשליכים אותו בבית המדרש. והיו כותבים בפתק את התשובות למה שלא תירצו בבית המדרש. וכאשר רבי יוסי אמר, תורה מבחוץ ואנו מבפנים? אמר רבן שמעון בן גמליאל שיכניסום אבל שיקנסו אותם שלא יאמרו משמם. וקראו לרבי מאיר 'אחרים' ולרבי נתן 'יש אומרים'. והראו להם בחלום

¹⁵⁸ כלומר נעשה לו כמו שעשה לנו. ויש גורסים נתקין מילתא כי ליתנן, כלומר נתקין דבר לזכרון לעולם לדורות אפילו כשאנשים בעולם. ור"א לומר לו שילמדנו דבר שאינו יודע ללמוד, ויתבייש. רש"י.

שילכו ויפייסו את רבן שמעון בן גמליאל. רבי נתן הלך, ורבי מאיר לא הלך, אמר 'דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין'. ואמר רבן שמעון בן גמליאל לרבי נתן, ה' קמרא', אבנט מוזהב, חשיבותו של אביך הועילה לעשותך אב בית דין האם הועילה לעשותך נשיא?

אחרים אומרים אילו היה תמורה שנינו במשנה במסכת בכורות, קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי לא היה קרב

שלשתן מקודשין, התשיעי נאכל במומו, והעשירי מעשר, והאחד עשר קרב שלמים, ועושהו תמורה, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי יהודה, וכי יש תמורה עושה תמורה. ורבי שנה לרבן שמעון בנו, אחרים אומרים אילו היה תמורה לא היה קרב. אמר לו, מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים? אמר לו רבי, בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך. אמר לו רבי שמעון, את הכתוב בקהלת: "גַם אֶהְיֶה גַם שְׁנֵאתָם גַם קִנְיָתָם כְּבָר אֶבְדָּה". ורבי אמר לו את הכתוב בתהילים: "הָאוֹיֵב תִּמּוּ חֲרָבוֹת לְנֶצַח וְעָרִים נְתַשְׁתָּ אֶבֶד וְזָכַרְםָּ הָמָּה" ואין ראוי להזכירם. ורבי שמעון אמר לו, שכל זה היכן שמעשיהם הועילו, אבל הם מעשיהם לא הועילו. ושוב שנה לו רבי, אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב. ואמר רבא, שכאן רבי שהיה ענוותן לא נהג בענווה יתירה. ששנה כאן, אמרו משום רבי מאיר, ולא אמר במפורש, אמר רבי מאיר.

סיני ועוקר הרים סיני עדיף או נחלקו. האחד אמר ש'סיני' עדיף, מי ששנה עוקר הרים

משנה וברייטא והן סדורות לו כנתינתם מהר סיני עדיף. והאחד אמר ש'עוקר הרים' עדיף, מי שחריף ומפולפל בתורה עדיף אפילו שאין המשנה וברייטא סדורות לו כל כך. לרב רב יוסף קראו 'סיני', ולרבה 'עוקר הרים'. שלחו לשם איזה מהם קודם? שלחו להם סיני עדיף. שאמר

מר 'הכל צריכין למורי חטיא'. רב יוסף שמשנה וברייטא סדורות לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני¹⁵⁹. ובכל זאת רב יוסף לא קיבל עליו ורבה מלך, ישב בראש עשרים ושתים שנה, ואחריו מלך רב יוסף. וכל השנים שרבה מלך, רב יוסף לא רצה להראות מנהג שררה ואפילו לא קרא לביתו אומן להקזיז לו דם. וכשהיה רוצה להקזיז דם, האומן בא לביתו של רבה, ורב יוסף היה הולך לשם¹⁶⁰. אביי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה ישובו, והיו צריכים למנות אחד לראש. ואמרו, שכל מי שיאמר דבר ולא יפרכו את דבריו יהיה ראש. וכל דבריהם נפרכו חוץ מדברי אביי. וכשרבה ראה הרמת ראש אצל אביי אמר לו, נחמני פתח ואמור¹⁶¹. והסתפקו בגמרא רבי זירא ורבה בר רב מתנה מי מהם עדיף? האם רבי זירא שהוא חריף ומקשה ומתריך. או רבה בר רב מתנה שהוא מתון ומסיק, אליבא דהלכתא¹⁶². ונשארה הגמרא בתיקון.

הדרן עלך פרק 'כהן משיח' וסליקא לה בסייעתא דשמיא מסכת הוריות

159 שמשנה וברייטא אם אבות ההלכה. רש"י.

160 ויש גורסים שלא רצה לנהוג שררות בעצמו כל אותן שנים שמלך רבה, כלומר שלא היה לו פנאי להקזיז עצמו, אלא היה עוסק כל שעה בתורה לפני רבה. רש"י.

161 שמשמים פסקו לו גדולה. לאביי קראו נחמני. וי"א שקרא לט בלשון גנאי נחמני, עדיין אתה תלמידו של רב נחמן. רש"י.

162 לא היה חריף כל כך, אלא מתוך שהוא שווה ומעיין יפה יפה מסיק אליבא דהלכתא. רש"י.